

179. Tenuitvoerlegging van in Europa tot stand gekomen titels in burgerlijke en handelszaken onder Brussel I en EVEX

J. NIJENHUIS¹

Op 10 januari 2015 treedt de nieuwe Brussel I Vo in werking en wordt het exequatur afgeschaft. In de praktijk zitten er de nodige haken en ogen aan het nieuwe systeem en het overgangsrecht zorgt niet voor een heldere overgang van de oude regeling(en) naar de nieuwe. De oude verordening en zelfs het Verdrag zullen nog regelmatig moeten worden toegepast bij exequaturverlening: tijd voor een overzicht over de periode 1973 tot 2015.

Inleiding

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wijdt weinig woorden aan de tenuitvoerlegging van in den vreemde tot stand gekomen titels in burgerlijke en handelszaken. Sterker nog, alleen artikel 431 Rv staat ons ten dienste en die bepaling stelt duidelijk dat in den vreemde gewezen titels niet in Nederland kunnen worden ten uitvoer gelegd. Het artikel refereert voor een verlot tot tenuitvoerlegging kort aan de artikelen 985-994 Rv, maar die weg kan uitsluitend worden gevolgd als met het land van oorsprong, het land waar de titel vandaan komt, een verdrag is gesloten dat wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging regelt. Dergelijke verdragen zijn door Nederland in de loop van de twintigste eeuw met een aantal landen gesloten. Soms bestaan voor deze verdragen ook specifieke uitvoeringswetten.

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering maakt in de artikelen 985-991 en 993-994 Rv een onderscheid tussen rechterlijke beslissingen en andere titels. Scheidsrechterlijke beslissingen worden bestreken door artikel 1075 e.v. Rv. Dit onderscheid is van groot belang, omdat het scheidsrechterlijk systeem afwijkende beroepstermijnen kent (vgl. artikel 1076 Rv).

Alle verdragen zijn gebaseerd op het beginsel van wederzijds vertrouwen: de in den vreemde tot stand gekomen titel krijgt hetzelfde vertrouwen als een in Nederland tot stand gekomen titel en wordt dus – in principe – zonder nader onderzoek in Nederland geaccepteerd. In artikel 985 Rv is dit beginsel duidelijk verwoord: “De zaak zelf wordt niet nog eens aan een onderzoek onderworpen.”

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft bilaterale executieverdragen gesloten met de volgende EU-lidstaten:²

- België (28 maart 1925);³
- Duitsland (30 augustus 1962);⁴
- Italië (17 april 1959);⁵
- Oostenrijk (6 februari 1963);⁶

2 Voor de volledigheid wordt vermeld dat vanaf 10 januari 1979 geldt de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname betreffende de wederzijdse erkenning en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en authentieke akten in burgerlijke zaken d.d. 27 augustus 1976, Trb. 1976, 144, maar deze Overeenkomst valt buiten het bestek van deze bijdrage.

3 Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, Trb. 1929, 405.

4 Trb. 1963, 50. De artikelen 985 e.v. Rv zijn niet op dit Verdrag van toepassing. Vlg. de wet van 3 maart 1965, houdende uitvoering van het op 30 augustus 1962 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en andere executoriale titels in burgerlijke zaken, Stb. 1965, 92. Zie ook P. Vlas in de Groene Kluwer bij 985 Rv.

5 Trb. 1959, 137; 1963, 56.

6 Trb. 1963, 51.

1 Gerechtsdeurwaarder te Amersfoort en redactielid van BER. De schrijver dankt Prof. mr. A.W. Jongbloed, hoogleraar Beslag- en Executierecht aan de UU en mr. J. Rijdsdijk, als jurist verbonden aan het Bureau van de KBvG voor hun kritische reacties op eerdere versies van dit artikel en Geert Wind, oud-gerechtsdeurwaarder te Deventer voor zijn waardevolle inbreng op deelonderwerpen.

- het Verenigd Koninkrijk (17 november 1967).⁷

Voor al deze verdragen geldt dat zij per 1 februari 1973 zijn opgevolgd door het EEX-Verdrag (hierna: EEX (-Verdrag) en vervolgens door (o.a.) de Verordening (EG) nr. 44/2001 (hierna: Brussel I-Vo) voor zover het overeenkomstige bepalingen betreft. Wat lang niet altijd wordt onderkend: de bilaterale verdragen gelden nog altijd voor onderwerpen die niet binnen de reikwijdte van het EEX (-Verdrag) of opvolgers vallen.⁸ Verder dient rekening te worden gehouden met eventuele uitbreidingen van toepasselijkheid van de vijf verdragen naar de (voormalige) Antillen. Meer informatie daarover is onder meer te vinden in de Verdragenbank van het ministerie van Buitenlandse Zaken.⁹ Daarbij is wel oplettendheid vereist, de informatie is helaas lang niet altijd actueel.

Indien een titel onder de werking van een bilateraal verdrag valt, kan de verzoeker bij de civiele kamer van de rechtbank (dus met tussenkomst van een advocaat; ook voor bedragen onder de € 25.000) overeenkomstig artikel 986 Rv een verzoek indienen om de betrokken titel uitvoerbaar te laten verklaren. Er is geen bepaling waarbij van de gewone regels van de verzoekschriftprocedure wordt afgeweken. De rechtbank kan de nodige eisen aan de stukken stellen, zoals legalisatie en een beëdigde vertaling in het Nederlands. In artikel 1 van de uitvoeringswet bij het Nederlands-Duits Executieverdrag is bepaald dat de voorzieningenrechter van de rechtbank bevoegd is.

De schuldenaar wordt op het verzoek gehoord en daartoe wordt hij door de verzoeker bij exploit opgeroepen (vgl. artikel 987 Rv). Verschijnt de verweerder niet, dan kan een nadere oproeping worden gelast; dat hoeft dus niet. Vertegenwoordiging door een advocaat is dwingend voorgeschreven in het vijfde lid. De uitspraak is uitvoerbaar bij voorraad. Al naar gelang de uitspraak is appel mogelijk voor verzoeker of verweerder. De termijn van een maand die in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt gesteld, wijkt af van de vaste termijn in artikel 358 Rv voor beschikkingen op rekest.

Het beschreven systeem verschilt in hoge mate van het systeem dat de Europese wetgever heeft gekozen. In de Nederlandse praktijk hebben de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering inmiddels een ondergeschikte plaats gekregen: bijna alle beslissingen vallen tegenwoordig onder de werking van het Verdrag of de opvolgende Verordening.¹⁰

Regelingen binnen de EU en parallelle regelingen

Op 27 september 1968 is tussen de toenmalige EG-staten – België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland – het Jurisdictie en Executieverdrag gesloten, beter bekend als het EEX-Verdrag. Het trad op 1 februari 1973 voor alle verdragsluitende staten tegelijk in werking.¹¹

De termen EEX (een term die bijna enkel in Nederland wordt gebruikt) of Brussel I worden in de praktijk voor met name de Verordening gebruikt. Het EEX (-Verdrag) was en is van groot belang, omdat het voor een geheel nieuwe aanpak zorgde: zowel jurisdictie als tenuitvoerlegging werden binnen één verdrag geregeld. Het rekende af, althans dat was de veronderstelling, met bilaterale discussies en zorgde met aanwijzing van het Hof van Justitie voor een uniforme rechtsuitleg. Het Hof kreeg immers als belangrijke taak om prejudiciële vragen van de gerechten in de diverse lidstaten te beantwoorden.

De verdragsluitende staten bij het EEX (-Verdrag) liepen niet gelijk met de feitelijke samenstelling van de (toenmalige) EEG: er kwamen altijd jaren later aanpassingsverdragen die door ieder land geratificeerd moesten worden. In 1978 werd het EEX (-Verdrag) uitgebreid met Groot-Brittannië, Ierland en Denemarken, in 1982 met Griekenland, in 1992 met Spanje en Portugal en uiteindelijk in 1996 met Finland, Oostenrijk en Portugal. De hiervoor genoemde data zijn de data van de verdragssluitingen, niet van de ratificaties door de diverse landen.

Op 1 maart 2002 is het EEX (-Verdrag) opgevolgd¹² door Verordening (EG) nr. 44/2001. Ten aanzien van de vervanging van het Verdrag door de Verordening dienen drie kanttekeningen te worden geplaatst:

- De staten die na 1 maart 2002 zijn toegetreden tot de EU¹³ zijn geen partij geworden bij het EEX (-Verdrag); zij vallen (met overgangsregelingen) onder het EU-acquis waartoe ook bovengenoemde verordeningen behoren (vgl. art. 66-68 Brussel I-Vo).
- Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van het aan het Verdrag van de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap gehechte Protocol betreffende de positie van Denemarken waren de bepalingen van de Verordening niet verbindend voor noch van toepassing in Denemarken. Deze uitzonderingspositie is per 1 juli 2007 opgeheven door de inwerkingtreding van de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en Denemarken betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging

⁷ Trb. 1967, 197.

⁸ Huwelijksvermogensrecht valt nog niet onder een verordening, dat leidde voor de rechtsmacht tot Rechtbank Overijssel, zittingsplaats Almelo 24 april 2013 LJN CA0387. Een vonnis zou onder het Nederlands Belgisch verdrag uit 1925 vallen.

⁹ <http://www.minbuza.nl/producten-en-diensten/verdragen/veel-geraadpleegde-verdragen/executieverdragen-en-de-eu.html>

¹⁰ De EET, EBB-Vo en Small claims-Vo zijn om redenen van omvang van dit artikel buiten beschouwing gelaten.

¹¹ Trb. 1973, 2.

¹² Art. 66 en 68 Brussel I Vo.

¹³ Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.¹⁴

- Het Verdrag geldt nog voor het grondgebied van de lidstaten die onder de territoriale werkingssfeer van het Verdrag vallen en die krachtens (het toenmalige) artikel 299 van het EG-Verdrag niet onder de genoemde verordeningen vallen. Dit brengt met zich mee dat het Verdrag nog van toepassing is in de verhouding tussen enerzijds de vijftien staten die op 1 maart 2002 lid waren van de EU en anderzijds Aruba¹⁵ en Gibraltar.¹⁶ Bovendien geldt het Verdrag sinds 1 oktober 1998 ook tussen Aruba en Gibraltar.¹⁷

Door het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, gedaan te Lugano op 16 september 1988, het EVEX,¹⁸ zijn de beginselen van het EEX (-Verdrag) uitgebreid tot de leden van de Europese Vrijhandelsassociatie: IJsland, Noorwegen en Zwitserland.¹⁹ Op 1 februari 2000 is Polen toegetreden tot het EVEX; andere staten die in of na 2004 lid zijn geworden van de EU zijn geen partij geworden.

Op 30 oktober 2007 is in Lugano een tweede verdrag tot stand gekomen, ter vervanging van het eerste EVEX. Dit keer is het gesloten tussen de EU en Denemarken (dat op basis van bovengenoemd uitzonderingsprotocol niet via de EU gebonden wordt, maar verdragsluitende partij is), IJsland, Noorwegen en Zwitserland.²⁰ Dit EVEX II is op 1 januari 2010 in werking getreden, waardoor het EVEX van 1988 op dezelfde datum buiten werking is getreden voor Nederland, de andere gebonden lidstaten van de EG, Denemarken en Noorwegen. Voor Zwitserland en IJsland is het Verdrag van 1988 buiten werking getreden op respectievelijk 1 januari 2011 en 1 mei 2011. Sinds de inwerkingtreding van het EVEX II kunnen niet-Europese grondgebieden, waaronder de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba, tot het Verdrag toetreden.

Het EEX (-Verdrag)

Het EEX (-Verdrag) heeft vanaf de dag van zijn inwerkingtreding tot de nodige jurisprudentie geleid, met name over de bevoegdheid.

Artikel 1 van het Verdrag stipuleert dat het van toepassing is in burgerlijke en handelszaken zonder uit te leggen

wat voor zaken dat zijn. De EU is een samenwerkingsverband van eerst zes en nu 28 landen, met elk een eigen rechtssysteem. Die rechtssystemen verschillen vaak fundamenteel van elkaar. Zo kent het Verenigd Koninkrijk het zogenaamde common law systeem, dat hoofdzakelijk is gebaseerd op jurisprudentie. Veel continentale stelsels zijn op hun beurt verregaand beïnvloed door de codificatie onder Napoleon, maar dat heeft niet zonder meer geleid tot eenvormigheid.

Vanuit een Nederlands perspectief bezien, doet artikel 1 wel wat vreemd aan want *in Nederland* zijn fiscale, douane of administratiefrechtelijke zaken per definitie geen burgerlijke of handelszaken. In het Verenigd Koninkrijk (VK) kent men daarentegen geen duidelijk onderscheid tussen administratief en burgerlijk recht, dus daar is de gemaakte uitzondering van groot belang. Ook moet worden bedacht dat in bijvoorbeeld Frankrijk alle procedures waarbij overheidsorganen zijn betrokken, ook als naar Nederlands recht sprake is van een privaatrechtelijk optreden, bestuursrechtelijke zaken zijn.²¹

Ieder verdrag en iedere verordening heeft een eigen werkingssfeer: die moet altijd goed voor ogen worden gehouden bij gebruik van het instrument. Geen enkel verdrag gold of geldt voor alle titels die voor tenuitvoerlegging worden aangeboden. Het EEX (-Verdrag) geldt (net als zijn opvolgers) niet enkel voor geldvorderingen: ook vorderingen die strekken tot reële executie (zoals afgifte) zijn vatbaar voor exequaturverlening. Een vordering tot ontruiming van een onroerende zaak zal echter niet ter executie in een ander land kunnen worden aangeboden, omdat vorderingen met betrekking tot onroerende zaken tot de exclusieve bevoegdheid behoren van de rechter als bedoeld in artikel 16 van het EEX (-Verdrag).

De EU heeft op 6 juli 2012 Verordening (EG) nr. 615/2012 tot stand gebracht voor testamenten. Deze Verordening treedt per 17 augustus 2015 in werking. Voor faillissementen geldt sinds 2001 de zogenaamde Insolventieverordening, voor verhaal van belastingen en sociale zekerheid geldt 987/2009 van 16 september 2009²². Arbitrage wordt bij het Verdrag van New York uit 1958 geregeld.²³ Sinds 18 juni 2011 is een afzonderlijke EU-verordening 4/2009 voor onderhoudsverplichtingen van kracht en daarmee is artikel 5 lid 2 van de Brussel I-Vo buiten werking gesteld.

De uitzonderingen voor arbitrage en echtscheiding met nevenvorderingen zijn verwarrend voor veel gebruikers: de EU Betekenisverordening 1348/2000 en zijn opvolger

14 die op 19 oktober 2005 tot stand kwam PbEU L 299 van 16 november 2005.

15 waarop dit verdrag sinds 30 juni 1986 van toepassing is.

16 waarop het sinds 1 oktober 1998 van toepassing is.

17 <http://www.minbuza.nl/producten-en-diensten/verdragen/veel-geraadpleegde-verdragen/executieverdragen-en-de-eu.html>.

18 Dit verdrag wordt wel aangeduid als Parallelverdrag omdat het in feite een kopie van het EEX (-Verdrag), maar dan zonder de verplichting het Hof in Luxemburg te benaderen.

19 Op dat moment waren nog meer landen lid van de EVA, maar die zijn nadien lid geworden van de EU. Voor de overzichtelijkheid zijn die landen uit deze opsomming weggelaten.

20 PbEU L 2007,339 van 21 december 2007.

21 Zijn bijvoorbeeld de Franse spoorwegen betrokken bij een procedure dan is dat een bestuursrechtelijke procedure. De NS zijn een NV (waarvan de Staat alle aandelen bezit) en naar Nederlands recht gaat het om een civiele procedure.

22 PbEU L 2009, 284 van 30 oktober 2009.

23 Trb. 1959, 58 http://www.asser.nl/default.aspx?site_id=6&level1=14433&level2=14440&level3=&textid=37338.

1393/2007 kent deze uitzonderingen niet.

In artikel 25 geeft het EEX (-Verdrag) de reikwijdte aan: *onder beslissing in de zin van dit verdrag wordt verstaan, elke door een gerecht van een verdragsluitende Staat gegeven beslissing, ongeacht de daaraan gegeven benaming, zoals arrest, vonnis, beschikking of rechterlijk dwangbevel, alsmede de vaststelling door de griffier van het bedrag der proceskosten.*"

In de praktijk zijn enige beperkingen gesteld: beslissingen die ex parte zijn gegeven, zijn niet vatbaar voor exequaturverlening. Een voorbeeld van een ex parte beslissing is het verlof voor het nemen van conservatoire maatregelen.

Artikel 24 van het Verdrag geeft alle landen de mogelijkheid bewarende maatregelen toe te staan, ook al is een rechter elders in Europa bevoegd in de bodemzaak. Echter, die maatregelen zijn onderworpen aan hun eigen interne regelgeving, omdat we geen uniforme normen voor bewarende maatregelen kennen. Over de toepassing van dit artikel is inmiddels de nodige jurisprudentie beschikbaar, zowel onder de werking van de Verdrag als onder de Verordening waar deze materie is geregeld in artikel 31.

In artikel 27 geeft het EEX (-Verdrag) – onder meer – aan wanneer erkenning (en dus tenuitvoerlegging) niet mogelijk is:

1. strijdigheid met de openbare orde;
2. het inleidende stuk heeft de gedaagde te laat bereikt; of
3. onverenigbaarheid met een eerdere beslissing.

Openbare orde is in deze context een lastig te duiden begrip, omdat iedere Staat daar een eigen opvatting over heeft. Men denke hierbij aan schending van elementaire rechten onder het EVRM zoals het verbod op discriminatie. Voor Nederland is van belang dat schending door een buitenlandse rechter van het principe van draagkracht en behoefte zoals ons alimentatiesysteem dat kent, *niet* als schending van de openbare orde wordt gezien: de betrokken partij wordt in Nederland enkel door artikel 475c Rv beschermd tegen een tenuitvoerlegging die in Nederland niet zou worden toegestaan als het een interne zaak zou zijn geweest.²⁴

Niet-erkenning wegens het te laat betekenen van het inleidende stuk is onder het Verdrag een bron van problemen gebleken. Feitelijk vindt er een dubbele toets plaats, omdat de rechter die de procedure behandelt gebonden is aan artikel 15 van het Haags Betekenningsverdrag 1965 of artikel 19 van de Bet-Vo.²⁵ In het verleden heeft zich meerdere keren de situatie voorgedaan dat een rechter in land A verstek verleende, terwijl de rechter in land B, al dan niet na gedaan verzet, erkenning/exequatur weigerde. Deze ongewenste situatie is gesauveerd door

het Europees Hof van Justitie.²⁶ Deze jurisprudentie heeft geleid tot de nieuwe slotzin van artikel 43 lid 2 van de Brussel I-Vo.

Artikel 28 stelt ook dat erkenning moet worden geweigerd bij schending van de afdelingen 3, 4 en 5 van titel II over bevoegdheid. Deze bepaling is van groot belang, omdat het een partij die een beroep kan doen op de exclusieve regels van artikel 16, zoals een consument of een verzekerde, behoedt voor exequaturverlening. Indien een rechter in het land van herkomst van een titel stelt dat een overeenkomst geen consumentenovereenkomst is en dus een beroep op de bescherming van titel II afdeling 4 verworpt, bindt dat een exequaturrechter niet. De rechter in het land van tenuitvoerlegging maakt een eigen afweging. Het is duidelijk dat dit voor een executant hinderlijk kan zijn, omdat een discussie die in het land van herkomst net is afgesloten opnieuw kan beginnen.

Artikel 29 bevat het zo essentiële toetsingsverbod dat verhindert dat het tot een zogenaamde 'révision au fond' komt. Het buitenlandse vonnis ligt er en zowel inhoudelijke als rechtskundige overwegingen van de rechter in het land van herkomst blijven buiten het bereik van de exequaturrechter: deze mag uitsluitend marginaal toetsen op grond van artikel 27 lid 1.

Het verzoek tot uitvoerbaarverklaring onder het EEX (-Verdrag) en EVEX

De partij die tenuitvoerlegging wil, zal zich daarvoor op grond van artikel 32 tot de voorzieningenrechter van de rechtbank moeten wenden. In het Verdrag staat – uiteraard – nog de oude verwijzing naar de president van de arrondissementsrechtbank. De wijze van aanvragen is in artikel 2 van de uitvoeringswet van het Verdrag geregeld. Dit artikel luidt:

1. Ten aanzien van het verlof tot tenuitvoerlegging bedoeld in artikel 31 van het verdrag, zijn de artikelen 985-991 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet van toepassing.
2. Het in het eerste lid bedoelde verlof wordt gevraagd bij verzoekschrift, dat in de Nederlandse taal is gesteld, onverminderd artikel 7 van de Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer.²⁷ Het wordt ter griffie ingediend door een advocaat en houdt tevens in de keuze van een woonplaats binnen het arrondissement van de rechtbank. Het verzoekschrift wordt behandeld en beslist door de voorzieningenrechter van de rechtbank.
3. Onverminderd het bepaalde bij artikel 48, eerste lid, van het verdrag wordt bij ongenoegzaamheid van de bij het verzoekschrift overgelegde documenten de verzoeker de gelegenheid tot aanvulling gegeven.
4. In afwijking van het gestelde in de tweede zin van het tweede lid

24 HR 26 januari 1997, NJ 1979, 399, Rb Roermond 19 oktober 1995, NIPR 1998, 191.

25 Los van het feit dat de rechter altijd al aan artikel 6 van het EVRM moest (en moet) toetsen.

26 EHvJ 15 juli 1982 NJ 1983, 782.

27 Bij de invoering van de Wet gebruik Friese taal van 2 oktober 2013 (Stb. 2013,382) is verzuimd art. 2 lid 2 aan te passen en te wijzigen in een verwijzing naar art. 15 van de nieuwe Wet Gebruik Friese taal.

is de bijstand van een advocaat niet vereist indien het bedrag dat de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd moet voldoen in hoofdsom niet hoger is dan het bedrag, genoemd in artikel 93 onder a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Is het eerstbedoelde bedrag uitgedrukt in een buitenlandse munteenheid, dan moet het worden omgerekend tegen de koers van de dag van de indiening van het verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging.

In de artikelen 46 en 47 van het EEX (-Verdrag) is geregeld dat de verzoeker bij zijn rekest een expeditie van het vonnis moet overleggen die voldoet aan de voorwaarden nodig voor haar echtheid. In geen enkele toelichting is te vinden wat daaronder zou moeten worden verstaan. In de praktijk nemen rechters genoeg met een getekend afschrift dat er betrouwbaar uitziet en schrijver dezes zijn geen gevallen van vervalsing o.i.d. bekend, nog los van het feit dat die snel ontmaskerd zouden worden.

Het EEX (-Verdrag) stelt in de artikelen 46-47 dat bij het verzoek moet worden overgelegd:

- a) een kopie van de titel. Er staat niet *grosse*, dus er kan worden volstaan met een afschrift. Veel landen kennen het fenomeen *grosse* trouwens niet.
- b) in geval van verstek: bewijs dat het procesinleidend stuk de betrokkene heeft bereikt. Het hoeft geen betekening in persoon te zijn, zelfs een betekening overeenkomstig artikel 54 Rv is toelaatbaar.
- c) bewijs van uitvoerbaarheid van de titel en bewijs van betekening. In de praktijk moet uitvoerbaarheid worden gesteld voor het geval dat niet al uit de titel zou blijken. Niet in alle landen van de EU is een vonnis meteen uitvoerbaar: soms is daarvoor nog een nadere handeling nodig, zoals in Engeland en Wales waar registratie van een vonnis een vereiste is.

De bepaling ziet niet op uitvoerbaarheid bij voorraad.²⁸ Het vonnis moet aan de gedaagde zijn betekend voorafgaand aan het exequaturverzoek. Als dat nog niet in het land van herkomst is gedaan, wordt de betekening vaak aangegrepen om aan de veroordeelde een sommatie tot betaling te doen.

Relatief bevoegd zijn de voorzieningenrechters van de woonplaats van de schuldenaar als hij in Nederland woont, dan wel de voorzieningenrechter binnen het arrondissement waarin de tenuitvoerlegging plaats moet vinden.

Het verzoek kan altijd worden gedaan door een advocaat, maar voor bedragen die de bevoegdheid van de kantonrechter niet te boven gaan, is die bijstand niet vereist. De buitenlandse schuldeiser kan ook zelf een verzoek doen, mits hij woonplaats kiest in het arrondissement waar het verzoek wordt ingediend.

De verweerder wordt in dit stadium niet gehoord, ook al heeft hij daarom verzocht. Het verlof moet gegeven worden in de vorm van een minuut,²⁹ maar in de praktijk geven de

gerechten vaak een *grosse* af. De beslissing en het exequatur vormen tezamen de titel die wordt geëxecuteerd. De kosten van het verzoek komen ten laste van de verweerder overeenkomstig artikel 3 lid 2 Uitvoeringswet.

Voor de tenuitvoerlegging van titels die onder de werking van het EVEX vallen, geldt dezelfde procedure. De uitvoeringswet van het EVEX verklaart de uitvoeringswet van het EEX (-Verdrag) van overeenkomstige toepassing.

De tenuitvoerlegging onder het Verdrag en onder het EVEX

De ontwerpers van het EEX (-Verdrag) hebben een figuur geschapen die afwijkt van (onder meer) het systeem van de artikelen 985-994 Rv. Zij hebben gekozen voor een titel die *niet* uitvoerbaar bij voorraad is, maar die wel de mogelijkheid geeft gedurende de termijn waarbinnen een rechtsmiddel kan worden ingesteld, dan wel is ingesteld, zogenaamde bewarende maatregelen te nemen.

Ook doet zich in de praktijk vaak de situatie voor dat er nog geen exequatur is, maar dat er wel dringend stappen nodig zijn teneinde verhaal veilig te stellen. In die gevallen is het nemen van conservatoire maatregelen conform artikel 700 Rv op zijn plaats.

Binnen het systeem van artikel 39 van het EEX (-Verdrag) en het EVEX kunnen drie fasen/stadia worden onderscheiden.

Eerste fase

Er is wel een buitenlandse titel, maar nog geen exequatur. De schuldeiser kan dan ex artikel 700 Rv conservatoire maatregelen nemen, zoals in het voorgaande aan de orde kwam. Deze fase eindigt op het moment dat het exequatur is verleend. Als eis in de hoofdzaak geldt de indiening van het exequaturverzoek als dat nog niet is ingediend. Een betekening van dat verzoek aan de schuldenaar is niet vereist, omdat het een *ex parte* procedure betreft. Als onder een derde conservatoir beslag is gelegd, is een betekening ex artikel 721 Rv wel op zijn plaats. Als de verweerder/schuldenaar geen rechtsmiddel instelt tegen het verleende exequatur gaat het beslag van rechtswege over in een executoriaal beslag; een betekening als bedoeld in artikel 704 Rv is niet vereist.

Tweede fase

Op het moment dat het exequatur is verleend (betekening vooraf is niet vereist), kan de executant bewarende maatregelen gaan nemen overeenkomstig artikel 39. In de literatuur heerst onduidelijkheid over de vraag hoe deze maatregelen moeten worden gekwalificeerd. Moeten zij gezien worden als conservatoire of verdragsautonome maatregelen, of als een executoriaal beslag met uitgestelde werking? Het bijzondere is dat er voor deze maatregelen geen apart verzoek nodig is: met het verlenen van het

ten uitvoer te leggen beslissing wordt gesteld."

²⁸ In Hoge Raad 26 september 2014 ECLI:NL:HR:2014:2838 wordt uitvoerig ingegaan op het begrip uitvoerbaarheid.

²⁹ Art. 3 lid 2 Uitvoeringswet: "Inwilliging van het verzoek geschiedt in de vorm van een eenvoudig verlof, dat op de overgelegde expeditie van de

verlof kunnen ook de bewarende maatregelen worden genomen. De executant heeft daarmee een uniek middel in handen, want normaal moeten de te nemen maatregelen uitdrukkelijk in een verlof worden opgenomen. Dit verlof geeft de executant binnen redelijke grenzen de ruimte die hij wil. Binnen redelijke grenzen, omdat hij zijn bevoegdheid niet mag misbruiken. Welke vorm ook gekozen wordt: het is geraten te vermelden dat het beslag bewarend is in de zin van artikel 39 van het EEX (-Verdrag). Ook deze fase eindigt als het rechtsmiddel tegen het exequatur is uitgewezen. Een betekening overeenkomstig artikel 704 Rv is niet vereist.

Rechtsvergelijking met andere landen levert ook niets op, omdat het taalgebruik (in het Engels ‘Measures of enforcement’, in het Duits ‘Vollstreckung’ maar in het Frans ‘conservatoire’) niet doorslaggevend is. Alle verdragsteksten zijn authentiek. Dit maakt dat een beroep op specifiek taalgebruik niet helpt, maar er kan soms wel een intentie uit worden afgeleid.

Derde fase

Is het exequatur onherroepelijk geworden, dan is het mogelijk om executiemaatregelen te nemen zoals geregeld in de artikel 430 Rv e.v.

De titel geldt als een executorialle titel naar Nederlands recht dus na betekening, eventueel gevolgd door een bevel, is beslag mogelijk zoals geregeld in de artikelen 439 e.v. Rv.

Als in de eerste fase conservatoir beslag is gelegd, komt de executant na het onherroepelijk worden van het exequatur in de derde fase terecht. Als hij in de tweede fase bewarend beslag heeft gelegd, komt de executant na het onherroepelijk worden van het exequatur ook in de derde fase terecht. Een overgang van de eerste naar de tweede fase komt niet voor. Conservatoir beslag kan niet bewarend worden binnen dit systeem; daar is ook – technisch gezien – geen behoefte aan.

Rechtsmiddelen tegen het exequatur

Artikel 36 EEX (-Verdrag) heeft tot enkele opmerkelijke uitspraken geleid, omdat een term als verzet in artikel 36 niet per definitie gelijk gesteld mag worden met het verzet ex artikel 143 Rv.³⁰ In drie uitspraken worden twee visies verdedigd. De Rechtbank Zwolle is van oordeel dat de termijn gaat lopen volgens het systeem van artikel 143 Rv.³¹ De Rechtbank Amsterdam is van mening (tot twee keer toe) dat de tekst van het Verdrag strak moet worden gevolgd: een maand is een maand.³² Op deze maand is de

zogenaamde Euratom verordening 1182/71 van toepassing, die een met de Algemene Termijnenwet vergelijkbare inhoud heeft. Bijzonder is de slotzin van artikel 36 EEX (-Verdrag), die stelt dat de woonplaats van de verweerder geen grond mag zijn om deze termijn te verlengen. In het losbladig commentaar op artikel 43 van de Brussel I-Vo stelt Vlas overigens dat artikel 143 Rv de te volgen weg is. Met Verschuur deel ik die mening *niet*³³ want de bedoeling is dat na een maand een eindtoestand intreedt en onder artikel 143 Rv zal dat vaak niet gebeuren gezien de daarin geformuleerde eis van bekendheid dan wel betekening in persoon. Verzet is hoe dan ook een vreemde figuur binnen ons rechtssysteem als het om beschikkingen gaat.³⁴

In artikel 36 liggen drie termijnen besloten.

1. Woont de schuldenaar in Nederland: één maand.
2. Woont hij in een andere verdragstaat: twee maanden. Die termijn is ook van toepassing als de betekening in persoon geschied.
3. Woont hij in een niet-verdragstaat of wel in de rest van de wereld: één maand. De termijn van een maand geldt ook voor de onvindbare schuldenaar.

Hoe verzet in te stellen? De wetgever heeft gekozen voor een dagvaarding op grond van de aanhef van artikel 37, waarin sprake is van de “regels van de procedure op tegenspraak.” Het EEX (-Verdrag) kent geen hoger beroep, alleen cassatie en dat moet binnen een maand nadat het Rechtbank uitspraak heeft gedaan, worden ingesteld (vgl. artikel 5 uitvoeringswet).

De verzoeker die zijn verzoek afgewezen ziet, kan binnen één maand bij het Gerechtshof appel instellen tegen de afwijzende beschikking en als dat niet baat, binnen één maand daarna cassatie.

Varia

De dwangsom is apart geregeld in artikel 43 van het EEX (-Verdrag). Dit artikel sluit nauw aan bij het Franse systeem waarin een dwangsom na verbeurte nog uitdrukkelijk bij vonnis moet worden vastgesteld, dit in tegenstelling tot het Nederlandse systeem waarin het vonnis waarbij de dwangsom is opgelegd ook automatisch de titel voor de executie oplevert. De Europese wetgever heeft de rechter in het land van executie niet willen belasten met de vraag of een dwangsom is verbeurd en zo ja, in welke mate.³⁵

Artikel 43 verlangt dat de schuldeiser na verbeurte een nieuwe procedure inleidt waarin hij ofwel een declaratoir

30 Verzet is naar Nederlandse begrippen ook een vreemd rechtsmiddel, omdat ons rechtssysteem verzet tegen beschikkingen uitsluit en de Hoge Raad op 26 september 2014 ECLI:NL:HR:2014:2816 in r.o. 3.6.2. in een zaak onder de Brussel I – Vo aangeeft dat dit rechtsmiddel veel beperkter gronden kent.

31 Rb Zwolle 19 oktober 1977 NJ 1979, 348.

32 Rb Amsterdam 1 april 1987 NIPR 1989, 460 en Rb Amsterdam 10 juni 1987 NJ 1988, 935.

33 R.Ch. Verschuur, *Vrij verkeer van vonnissen*, diss. 1995, pag. 166.

34 De rechtbank Haarlem sloeg (overigens misschien wel begrijpelijk) de plank afschuwelijk mis in een zaak die leidde tot Hoge Raad 9 juli 2004 ECLI:NL:HR:2004:AO9495.

35 In de praktijk wordt vaak betwist dat het verbod is overtreden. Voor een buitenlandse rechter is dat moeilijker na te gaan dan voor de nationale rechter.

vonnissen kan vragen dat dwangsommen zijn verbeurd, dan wel een veroordeling voor het verbeurde bedrag: de keuze is aan hem.

Authentieke aktes zijn geen gemeengoed binnen de EU. Het begrip ‘authentieke akte’ wordt niet gedefinieerd in het EEX (-Verdrag), noch in de Brussel I-Vo. Het Hof van Justitie heeft bepaald dat “van een authentieke akte alleen sprake kan zijn, wanneer het authentieke karakter daarvan onomstotelijk vaststaat, zodat de aangezochte rechter zich op de echtheid ervan kan verlaten. De tussenkomst van een overheidsorgaan of van een andere bevoegde autoriteit in de Staat van herkomst is volgens het Hof noodzakelijk om aan een akte de hoedanigheid van authentieke akte te verlenen.”³⁶ De afwijzingsgrond is beperkt tot strijdigheid met de (Nederlandse) openbare orde. Verzet en tenuitvoerlegging volgen het systeem van de artikelen 36-39 EEX (-Verdrag).

De EEX-Verordening van 2000 (44/2001), de Brussel I-Vo

Na het laatste aanpassingsverdrag uit 1996³⁷ bleek hoe lastig het is te werken met een verdrag waarbij men zich telkens af moet vragen met betrekking tot welk land het wel en niet van toepassing is. Iedere keer moest per land worden geratificeerd.

Verder was men van mening dat het Verdrag aan een algehele herziening toe was.

Er zijn tekstvoorstellen gekomen voor een nieuw verdrag dat evenwel nooit in werking is getreden.³⁸

Op 1 mei 1999 trad het Verdrag van Amsterdam uit 1996 in werking en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden³⁹ werden gebruikt om de regeling in een nieuwe vorm te gieten: een verordening.

Er doemde al meteen een probleem op: de Denen doen niet mee met Verordeningen en zouden dus onder de werking van het Verdrag blijven vallen. Dat heeft de EU niet weerhouden door te zetten, waarschijnlijk in het terechte besef dat uiteindelijk het onvermijdelijke zou gebeuren: per 1 juli 2007 trad Denemarken door een afzonderlijk verdrag met de EU toe tot de Brussel I-Vo die voor de meeste EU-staten al op 1 maart 2002 in werking was getreden.

Er is een aantal belangrijke verschillen tussen EEX (-Verdrag) en Brussel I-Vo.

1. de bevoegdheidsbepalingen zijn aangepast waarbij het nieuwe (moeilijk leesbare) artikel 5 lid 1 is aangepast en een nieuwe titel over de bevoegdheid in arbeidszaken is toegevoegd;

2. de exequaturverlening is ingrijpend aangepast waarbij de rechter feitelijk nog enkel aan artikel 1 Brussel I-Vo kan toetsen: valt een verzoek wel of niet onder de verordening. De weigeringsgronden staan exequaturverlening niet in de weg. Het is aan de verweerder om tegen het exequatur op te komen. In plaats van de stukken die onder het EEX (-Verdrag) krachtens de artikelen 46 en 47 moesten worden overgelegd moet nu een certificaat worden overgelegd;
3. verzet en beroep zijn verdwenen⁴⁰ en vervangen door het rechtsmiddel van artikel 43 Brussel I-Vo dat altijd bij verzoekschrift moet worden ingesteld;
4. er wordt gebruik gemaakt van bijlagen om variabele gegevens in de verordening te wijzigen.

De uitvoering volgt hetzelfde pad als onder het EEX (-Verdrag): in artikel 47 Brussel I-Vo worden de 3 fasen zoals het verdrag die kent explicieter uitgewerkt door het opnemen van lid 1:

Artikel 47

1. Indien een beslissing erkend moet worden overeenkomstig deze verordening, belet niets dat de verzoeker zich beroept op voorlopige of bewarende maatregelen waarin de wetgeving van de aangezochte lidstaat voorziet, zonder dat daartoe een verklaring van uitvoerbaarheid, bedoeld in artikel 41, vereist is.
2. De verklaring van uitvoerbaarheid houdt tevens het verlot in bewarende maatregelen te treffen.
3. Gedurende de termijn voor het instellen van een rechtsmiddel overeenkomstig artikel 43, lid 5, tegen de verklaring van uitvoerbaarheid en totdat daarover uitspraak is gedaan, kunnen slechts bewarende maatregelen worden genomen ten aanzien van de goederen van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging is gevraagd.

De Brussel I-Vo kent in de artikelen 66-68 overgangsbepalingen die er voor Nederland kort gezegd op neerkomen dat voor titels tot stand gekomen op of na 1 maart 2002 de verordening geldt. Voor de nieuwe EU-staten heeft het EEX (-Verdrag) nooit gegolden zodat titels van na datum toetreding onder de Brussel I-Vo vallen. Feitelijk betekent dit dat het EEX (-Verdrag) uitsterft: het heeft nu al weinig betekenis meer, maar intrekken is juridisch geen optie. Jurisprudentie die tot stand is gekomen onder het Verdrag behoudt naar de mening van de commentaren haar werking onder de verordening voor zover ze betrekking heeft op bepalingen die ongewijzigd zijn gebleven.

In dit kader zal worden ingegaan op de hiervoor genoemde punten 2, 3 en 4.

De EU heeft in artikelen 34 en 35 gekozen voor weigeringsgronden die sterk lijken op artikelen 27 en 28 van het EEX (-Verdrag), maar het venijn zit in de details en voor de rechtspraak is vooral artikel 43 lid 2 slotzin Brussel I-Vo van belang. Die bepaling stelt duidelijk dat de verweerder in het land van herkomst alle mogelijke rechtsmiddelen

36 EHvJ van 17 juni 1989, NJ 1990, 478.

37 Per toetredend land of groep van landen moest iedere keer een aanpassingsverdrag worden gesloten en geratificeerd.

38 P. Vlas in Groene Kluwer, noot 2 bij de Inleiding op de Brussel I-Vo.

39 Op basis van destijds artikel 65 en nu artikel 81 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

40 Zie het in noot 30 al aangehaalde arrest van de Hoge Raad van 26 september 2014 ECLI:NL:HR:2014:2816 in r.o. 3.6.2.

moet uitputten. Als een verweerder dus weet dat er een titel is, moet hij iets doen: stilzitten leidt tot bevestiging van een exequatur. Dat overkwam een Nederlandse verweerder die geconfronteerd werd met een aantal zgn. Eerstwielige Verfügungen en daarop volgend Kostenfestsetzungsbeschlüsse die zonder hoor en wederhoor werden verleend maar waartegen wel resp. verzet en bezwaar openstond. Die mogelijkheden werden evenwel niet gebruikt waarna een actie tegen het exequatur strandde in Hoge Raad 7 november 2008 NJ 2008/579 (meerdere arresten).

De Hoge Raad formuleerde het aldus:

(..)

3.3.2 Vooropgesteld moet worden dat rechterlijke beslissingen die (a) betrekking hebben op het toestaan van voorlopige of bewarende maatregelen, (b) worden gegeven zonder dat de partij tegen wie zij zijn gericht, is opgeroepen te verschijnen, en (c) ten uitvoer moeten worden gelegd zonder voorafgaande betekening, niet onder de in hoofdstuk III van de EEX-Verordening voorziene regeling voor de erkenning en tenuitvoerlegging vallen. Hierbij verdient opmerking dat de onder (a)-(c) genoemde voorwaarden cumulatief gelden (vgl. HvJEG 21 mei 1980, zkr 125/79, NJ 1981, 184, Denlauler/Couchet Frères en HvJEG 14 oktober 2004, zkr C-39/02, NJ 2007, 389, Maersk/De Haan).

3.3.3 Het onderdeel faalt. De rechtbank heeft - in cassatie onbestreden - vastgesteld dat zowel de eerstwielige Verfügungen als de Kostenfestsetzungsbeschlüsse aan Realchemie zijn betekend, en dat na de betekening tegen een eerstwielige Verfügung die zonder mondelinge behandeling is gegeven, verzet kan worden gedaan, terwijl tegen een Kostenfestsetzungsbeschluss bezwaar kan worden gemaakt. Hieruit volgt dat geen sprake is van beslissingen die ten uitvoer moeten worden gelegd zonder voorafgaande betekening, zodat niet is voldaan aan de hiervoor in 3.3.2 onder (c) genoemde voorwaarde. Daarom komen de Kostenfestsetzungsbeschlüsse, evenals de daaraan ten grondslag liggende eerstwielige Verfügungen - hoewel ex parte gegeven - op grond van titel III van de EEX-Verordening voor erkenning en tenuitvoerlegging in aanmerking.

Het exequaturverzoek is bij de Brussel I-Vo anders ingekleed als onder het EEX (-Verdrag). De verzoeker moet op grond van artikel 53 Vo een expeditie overleggen en het certificaat dat als bijlage V bij de verordening hoort.

Het certificaat is in te vullen door de rechter die de titel heeft gewezen/gegeven. Er is dus geen inleidend stuk meer nodig voor het exequaturverzoek. Ook is het vereiste van het EEX (Verdrag) geschrapt dat de titel voor exequaturverzoek betekend moet zijn aan betrokkene.

Bij het EVEX 2007 is één op één aansluiting gezocht met de Brussel I-Vo.

Resumé

- titels uit de oude EU staten (15 dus) tot 1 maart 2002: het EEX-Verdrag)
- titels van 1 maart 2002 of daarna: de Brussel I-Vo. De staten uit Oost-Europa; titels vanaf het moment van toetreden tot EU.

- titels uit Denemarken tot 1 juli 2007: het EEX-Verdrag), vanaf 1 juli 2007: de Brussel I-Vo
- titels uit Polen vanaf 1 januari 2000 tot 1 mei 2004: het EVEX 1988
- titels uit Noorwegen, Zwitserland en IJsland: resp. tot 1 januari 2010 (Noorwegen), 1 januari 2011 (Zwitserland) en 1 mei 2011 (IJsland) het EVEX uit 1988, daarna het EVEX uit 2007

Dit resumé is niet uitputtend is maar het zal 98% van alle titels bestrijken.

Een aparte vermelding verdient de vordering tot levensonderhoud. Ze viel altijd onder artikel 5 lid 2 van zowel het EEX (-Verdrag) als de Brussel I-Vo. Sinds 18 juni 2011 valt alimentatie onder EU-verordening 4/2009. Het VK dat volgens de tekst van de verordening niet meewerkt is later toegetreden⁴¹ en Denemarken past de verordening ten dele toe.⁴² Voor titels uit het VK en Denemarken is toch nog een exequatur nodig onder artikel 26 van die verordening.⁴³

De Brussel I BIS Verordening 1215/2012

Op grond van art. 73 van de Brussel I-Vo heeft een evaluatie van de verordening plaatsgevonden en na een behandeling van twee jaar is de nieuwe Verordening op 12 december 2012 vastgesteld. Daarin werd een lang gekoesterde wens vervuld: afschaffing van het exequatur. Daarnaast bleek op een aantal punten de bevoegdheidsregeling voor verbetering vatbaar.⁴⁴ Ze zal hierna als de Brussel I Bis-Vo worden aangeduid. Alle EU-landen, ook Denemarken, doen aan deze Verordening mee⁴⁵.

De oude Verordening was niet eenduidig, de nieuwe is dat naar mijn mening ook niet en zal ongetwijfeld weer aanleiding geven tot nieuwe jurisprudentie.

De hierna te bespreken regels over de tenuitvoerlegging verdienen niet bepaald een schoonheidsprijs en het overgangsrecht is voor degene die moet executeren niet zo transparant als het had kunnen zijn. Geldt bij de overgang Verdrag – Verordening een duidelijke datum (1 maart 2002 of datum toetreding tot de EU), bij deze nieuwe Verordening is in artikel 66 (met uitzondering van authentieke aktes en gerechtelijke schikkingen) gekozen voor de datum van het instellen van de vordering. Ligt die voor 10 januari 2015 dan geldt de Brussel I-Vo. Dit type overgangsbepaling is overigens niet nieuw, de alimentatieverordening 4/2009 kent ze ook, maar die regeling zal niet bij een ieder op het netvlies staan omdat het LBIO ze meestal uitvoert.

Bij de sessies die (toen nog) Justitie gehouden heeft ter

41 PbEU 2009, L 149/73.

42 Denemarken past de bepalingen van de EU-alimentatieverordening toe voor zover die bepalingen een wijziging van de EEX-Verordening meebrengen (PbEU 2009, L 149/80).

43 Prof. Th.M. de Boer in FJR 2011/121.

44 Zie o.a. Mr. J.G. Knot: herschikking Brussel I in NtEr juni 2013, nr. 5.

45 PbEU 2013, L79/4.

voorbereiding van de besprekingen in Brussel bleek van een behoorlijk wantrouwen bij de deelnemers naar met name de (toen net) nieuwe EU-landen en was er weinig animo voor afschaffing van het exequatur⁴⁶. De toenmalige Minister Hirsch Ballin had het politieke besluit tot afschaffing al genomen zodat de onderhandelingen zich toespitsten op de rechtsbescherming.

De uitvoeringspraktijk onder de Brussel I Bis-Vo

De nieuwe regels voor erkenning en tenuitvoerlegging zijn neergelegd in de artikelen 36 ev. Artikel 39 stelt zeer duidelijk *“Een in een lidstaat gegeven beslissing die in die lidstaat uitvoerbaar is, is in andere lidstaten uitvoerbaar zonder dat een verklaring van uitvoerbaarheid is vereist”*. In navolging van de Brussel I-Vo is gekozen voor een formulier dat op grond van artikel 53 wordt afgegeven. De Nederlandse wetgever heeft niet gekozen voor niet-Nederlandse talen zoals (bv) bij de Bet-Vo of EET-Vo.

De MvT bij ontwerp 33676 tot wijziging van de uitvoeringswet bij de Brussel I-Vo⁴⁷ stelt de Minister het bij artikel 1 als volgt:

Het formulier dat gebruikt dient te worden voor het certificaat is opgenomen in Bijlage I van de Brussel I Verordening. Er is geen gebruik gemaakt van de in artikel 57, tweede lid, van de verordening, geboden mogelijkheid om een vertaling in een andere taal dan de officiële taal te aanvaarden. Ter bescherming van de verweerder is naast de Nederlandse – en in voorkomende gevallen Friese taal – dus geen andere taal toegelaten.

Wat te doen bij weigering of fouten/omissies? In de nota naar aanleiding van het verslag⁴⁸ blijkt dat de Minister dit niet als een probleem ziet omdat er ook nooit problemen zijn ontstaan over het afgeven van certificaten onder de Brussel I-Vo. Bij de behandeling van de Uitvoeringswet is niet aan de orde geweest wie een verzoek tot afgifte van het formulier kan doen. Nu het geen procedurehandeling betreft, moet er van worden uitgegaan dat de belanghebbende het zelf kan doen, dan wel een gemachtigde namens hem.

De beslissing en het certificaat⁴⁹ geven de executant op grond van artikel 40 Brussel I Bis-Vo van rechtswege de bevoegdheid bewarende maatregelen te treffen die zijn voorzien in het recht van de aangezochte lidstaat. Deze bepaling heeft sterke gelijkenis met de bepaling van artikel 47 lid 2 Brussel I-Vo. Net als in die bepaling geldt de bevoegdheid van rechtswege, in het certificaat is er geen bepaling over opgenomen. Onder de Brussel I-Vo is er het exequatur voor nodig, onder de Brussel I Bis-Vo volstaan de titel en certificaat ex artikel 53. Artikel 47 lid 1 van de

Brussel I-Vo is daarmee uiteraard overbodig geworden.

Buitenlandse titel en certificaat zijn de rode draad bij de tenuitvoerlegging. In artikel 5 van de Uitvoeringswet is bepaald dat deze stukken gelden als titel in de zin van artikel 430 Rv. Ze zijn de basis voor zowel de bewarende maatregelen van artikel 40 als executoriale maatregelen van artikel 43 Brussel I Bis-Vo. De bewarende maatregelen van artikel 40 zijn zuiver conservatoir naar Nederlands recht: ze zijn geen sui generis.

In de Brussel I Bis-Vo neemt het certificaat een belangrijke plaats in naast de beslissing. Tenuitvoerlegging is pas mogelijk als zowel de beslissing als het certificaat zijn betekend. In de Uitvoeringswet is gekozen voor een termijn van een maand na betekening en bevel. Indien deze handelingen plaats hebben gevonden in een andere EU-lidstaat gaat de termijn lopen vanaf de betekening maar het exploit zal wel aan alle voorschriften moeten voldoen die de Nederlandse wet aan een exploit betekening (en/of) bevel stelt. De beslissing en certificaat vormen samen de titel, er is naar mijn mening geen sprake van 2 titels.

In artikel 9 lid 3 van de uitvoeringswet wordt een langere termijn (twee maanden) toegestaan aan buitenlandse verweerders.

Het systeem van de artikelen 43-47 Brussel I-Vo (onder het EEX (-Verdrag) artikelen 36-39) is hiermee ten grave gedragen. Er is geen exequatur meer en dus is er ook geen regeling meer voor vernietiging. Hiervoor in de plaats is de regeling van de weigering en erkenning en tenuitvoerlegging in de artikelen 45-51 opgenomen. Kozen de oude regelingen voor een korte vernietigingsprocedure voor de geëxecuteerde in twee instanties (eerste aanleg, daarna cassatie), onder de Brussel I Bis – Vo is gekozen voor een procedure in drie instanties zonder termijn voor het instellen. De schuldenaar is niet meer aan een maandtermijn geboden, de schuldeiser komt in dit stelsel uiteraard niet voor, omdat er geen exequatur meer bestaat dat geweigerd is. De schuldenaar kan kiezen voor de gronden van art. 45 Brussel I Bis – Vo die identiek zijn aan de vernietigingsgronden van de Brussel I Vo maar ook zuivere executieklachten naar voren brengen. Voor bezwaren tegen de titel zelf is in deze procedure (uiteraard) geen plaats.

De exequaturrechter als filter is verdwenen en daarom is de kans niet denkbeeldig dat beslissingen worden aangeboden die binnen het Nederlandse rechtssysteem onbekend zijn. Artikel 54 van de Brussel I Bis-Vo biedt de mogelijkheid voor de rechter om de titel de “transformeren” naar Nederlands recht. In artikel 12 van de Uitvoeringswet wordt ruimte gelaten om dit zowel bij de rechtbank als voorzieningenrechter te doen.

Taalproblemen

Onder EEX (-Verdrag) en Brussel I-Vo werd een vertaling bijna afgedwongen door de gerechten: zonder die vertaling liep het exequatur grote kans te worden geweigerd. In de

46 Die reserves zijn er niet zonder reden als men bijvoorbeeld kennis neemt van het artikel Bulgaarse toestanden in BER 2014 nummers 3 en 4.

47 Die daarmee ook de uitvoeringswet van de Brussel I Bis-Vo wordt.

48 Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 676, nr. 5, p. 7.

49 In de verordening staat enkel de beslissing maar het certificaat zal ook afgegeven moeten zijn omdat art. 37 voorschrijft dat aan de autoriteit als men de beslissing inroept ook het certificaat zal moeten worden verstrekt.

praktijk kwam het niet tot een formele weigering omdat de aanvragende partij alsnog een vertaling overlegde.

In de Brussel I Bis-Vo heeft men de verplichting tot vertaling geprobeerd terug te dringen, maar in de praktijk zal een gerechtsdeurwaarder zeer terughoudend zijn een tenuitvoerlegging te beginnen op grond van een beslissing die men niet kan lezen, dat de beslissing ook in het certificaat is neergelegd zal niet snel tot een meer welwillende houding leiden.

De geëxecuteerde kan ook een spaak in het wiel steken: als hij geen vertaling in de Nederlandse taal krijgt of het stuk is niet gesteld in een taal die hij begrijpt kunnen op grond van art. 43 lid 2 Bis-Vo enkel bewarende maatregelen worden genomen.

Genomen executiemaatregelen blijven van kracht maar kunnen niet worden vervolgd totdat aan de schuldenaar een vertaling is verstrekt.

Het gebruik van de woorden vertaling en transliteratie is verwarrend: transliteratie is een vorm van vertalen, namelijk het omzetten van het ene alfabet of schriftstelsel in het andere.

De dwangsomregeling is niet gewijzigd ten opzichte van de Brussel I-Vo: er zal voor verbeurde dwangsommen een aparte titel moeten komen.

Export van bewarende maatregelen

Maakte de zgn. Dinilauleruitspraak uit 1980⁵⁰ export van niet-betekende bewarende maatregelen onmogelijk, onder het nieuwe artikel 42 lid 2 Brussel I Bis-Vo is er een opening gekomen.

1. Met het oog op de tenuitvoerlegging in een lidstaat van een in een andere lidstaat gegeven beslissing, verstrekt de verzoeker aan de voor de tenuitvoerlegging bevoegde autoriteit:

- a) een afschrift van de beslissing dat aan de voorwaarden voldoet om de echtheid ervan te kunnen vaststellen, en
- b) het in overeenstemming met artikel 53 afgegeven certificaat, waaruit blijkt dat de beslissing uitvoerbaar is en dat een uittreksel van de beslissing bevat, alsook, in voorkomend geval, relevante informatie over de invorderbare kosten van de procedure en de berekening van rente.

2. Met het oog op de tenuitvoerlegging in een lidstaat van een in een andere lidstaat gegeven beslissing waarbij voorlopige en bewarende maatregelen zijn gelast, verstrekt de verzoeker aan de voor de tenuitvoerlegging bevoegde autoriteit:

- a) een afschrift van de beslissing dat aan de voorwaarden voldoet om de echtheid ervan te kunnen vaststellen;
- b) het overeenkomstig artikel 53 afgegeven certificaat, dat een beschrijving van de maatregel bevat en waaruit blijkt dat:
 - i) het gerecht bevoegd is om van het bodemgeschil kennis te nemen;
 - ii) de beslissing in de lidstaat van herkomst uitvoerbaar is, en
- c) indien de maatregel werd gelast zonder dat de verweerder was opgeroepen, het bewijs dat de beslissing hem is betekend.

3. Indien nodig kan de voor de tenuitvoerlegging bevoegde autoriteit, overeenkomstig artikel 57, van de verzoeker een vertaling of een transliteratie van de inhoud van het certificaat verlangen.

4. De voor de tenuitvoerlegging bevoegde autoriteit kan van de verzoeker alleen een vertaling van de beslissing verlangen indien deze autoriteit de procedure niet kan voortzetten zonder een dergelijke vertaling.

Deze redactie stelt hoge cumulatieve eisen aan de beslissing en procedure: bevoegdheid voor de hoofdzaak, de maatregelen moet zowel in het land van herkomst als bestemming bestaan en moet in geval van een ex parte beslissing betekend zijn. In de considerans (nr. 35) lijkt een ander pad in te worden geslagen: bewijsvergaring. Gezien het territorialiteitsbeginsel is niet licht te verwachten dat een rechter toestemming zal geven voor bewarende maatregelen in een andere lidstaat, nog daargelaten dat de voorafgaande betekening de wederpartij zal waarschuwen.

De diverse regelingen in de praktijk ten opzichte van elkaar.

De aanvraag van het exequatur

- Onder het EEX (-Verdrag) en EVEX wordt onder overlegging van de stukken als genoemd in art. 46 en 47 een verzoek ingediend bij de voorzieningenrechter.
- Onder de Brussel I-Vo en EVEX II wordt het verzoek beheerst door artikel 53-55. Kopie van de titel en het certificaat moeten worden overgelegd.
- Onder de Brussel I Bis-Vo is het exequatur afgeschaft.
- Gerechtsdeurwaarder en advocaat kunnen het verzoek voor een exequatur altijd doen, andere personen enkel als het verzoek in hoofdsom niet hoger is dan € 25.000. Bij het EEX (-Verdrag) en EVEX 1988 geldt boven de € 25.000 verplichte procesvertegenwoordiging.

Rechtsmiddelen tegen het exequatur

- Onder het EEX (-Verdrag) en het EVEX kan de verweerder tegen de beschikking bij dagvaarding bij de civiele kamer van de rechtbank verzet instellen, de termijn is één maand dan wel twee maanden al naar gelang de woonplaats van betrokkene. De verzoeker heeft een maand voor hoger beroep in geval van afwijzing.
- Onder de Brussel I-Vo en EVEX II kunnen beide partijen bij rekest het rechtsmiddel aanwenden van artikel 43. De verweerder moet naar de civiele kamer van de rechtbank, de verzoeker naar het Gerechtshof. Voor de verweerder is de termijn 1 of 2 maanden, al naar gelang hun woonplaats.
- Onder de Brussel I Bis-Vo is er geen exequatur dus ook geen mogelijkheid tot vernietiging. De verweerder kan enkel onder artikel 45 e.v. om weigering van de tenuitvoerlegging vragen. Dat is een procedure in drie (mogelijke) instanties.

Beslagmogelijkheden

- Onder EEX (-Verdrag) Brussel I-Vo, EVEX en EVEX II kennen we drie fases zoals hiervoor uiteengezet.

50 EHVJ EG 21 mei 1980, NJ 1981, 184 (Denilauler).

- Onder de Brussel I Bis-Vo bestaat met de beslissing en het certificaat meteen de mogelijkheid van conservatoir beslag. Dit kan zonder tussenkomst van de Nederlandse rechter.

Vreemde beslissing en certificaat zijn de titel. Na betekening (en bevel) moet een termijn van een maand (of 2 maanden) verstrijken voordat executiemaatregelen mogelijk zijn. Eventueel moet de rechter ex artikel 54 de titel omzetten naar een in Nederland uitvoerbare maatregel.

Onder de Brussel I Bis Vo kunnen onder bijzondere omstandigheden bewarende maatregelen worden geëxporteerd.

De dwangsom

Alle regelingen eisen een nieuwe titel waarin de hoogte van de dwangsom wordt vastgesteld door het gerecht in het land van oorsprong.

Conclusie Tenuitvoerlegging vragen binnen de EU was nooit iets van eenvoudige regelingen, afgezien van het

gegeven dat altijd eerst de aanvraag moet worden beantwoord of de betrokken beslissing wel onder een van de regelingen valt. In de herschikte verordening doemen nieuwe problemen op al was het maar omdat de processen en executiestelsels die nu meer contact met elkaar maken zo verschillend zijn. Autoriteiten in de diverse landen zijn meer dan nu van elkaar afhankelijk bij het invullen van de formulieren en we kunnen enkel hopen dat een rechter niet in de fout gaat bij het toepassen van het overgangsrecht. Taalproblemen blijven maar dat is nu eenmaal in de EU ingebakken.

Over de auteur

J. Nijenhuis is gerechtsdeurwaarder te Amersfoort en redacteur van BER.